

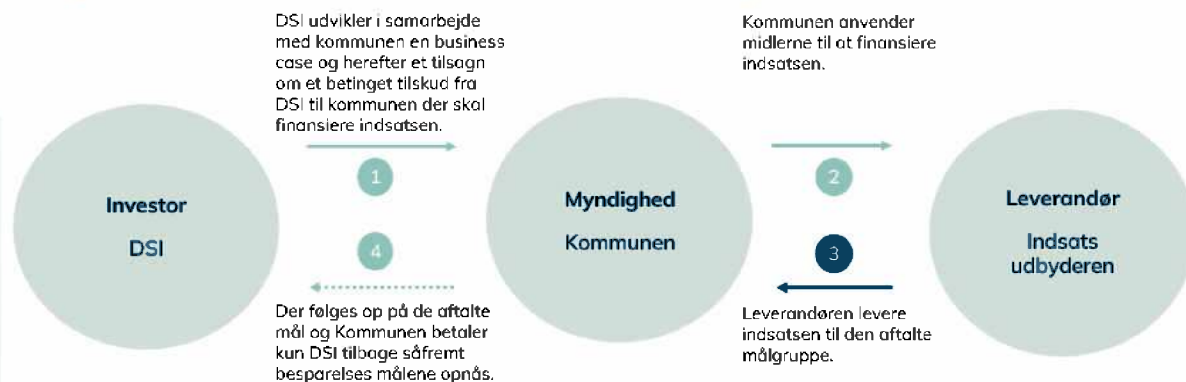
Hvordan fungerer sociale effektinvesteringer?

I sociale effektinvesteringer er fokus på koblingen mellem sociale og økonomiske gevinster af velfærdsindsatser. Grundantagelsen er, at det betaler sig at investere i mere effektive indsatser for i takt med, at mennesker får det bedre, får de også mindre brug for offentlige ydelser, og dermed bliver der skabt en gevinst - både for borgeren og for det offentlige. Det kalder man en dobbelt bundlinje, og den er udgangspunktet i en social effektinvestering.

I en social effektinvestering arbejder tre aktører tæt sammen: investoren (her DSI), myndighed (typisk kommuner) og en leverandør af indsatsen. I nogle tilfælde udfylder kommunen flere af disse roller. Aktørerne bliver enige om en række sociale og økonomiske mål, som gerne skal afspejle indsatsens forandringsteori, og rundt om dem udvikler man en investeringscase for, hvad betalingen for opfyldelse af målene skal være og hvordan de skal opgøres.

I figur 1 nedenfor er DSI's model for sociale effektinvesteringer illustreret. Første skridt er, at en investor stiller kapital til rådighed for, at myndigheden kan sætte indsatsen i gang til en klart specificeret målgruppe. Myndigheden indgår en aftale med en leverandør, der både kan være myndigheden selv eller en ekstern, og målgruppen begynder herefter at modtage indsatsen. Hvis indsatsen skaber de forventede effekter hos målgruppen, betaler myndigheden investoren det investerede beløb tilbage plus en risikopræmie. Hvis indsatsen ikke skaber de ønskede effekter, betaler myndigheden ikke, og investoren taber investeringen.

Figur 1. Generisk model for DSI's sociale effektinvesteringer

Fordele ved sociale effektinvesteringer

Samarbejde på tværs Sociale effektinvesteringer understøtter samarbejde på tværs af kommunens forvaltninger men også mellem kommunen og filantropiske fonde, investorer, civilsamfund og leverandører.

Risikodeling I sociale effektinvesteringer er det en investor (DSI), der tager den største del af risikoen, når der afprøves nye metoder. Det betyder, at kommunerne får mulighed for at afprøve nye metoder og indsatser uden at bære den økonomiske risiko for at skulle betale for noget, der potentielt ikke virker.

Forankring Indsatser, der er finansieret fra puljer eller donationer, ender ofte ikke som permanente løsninger, da finansieringsgrundlaget er midlertidigt. Som en del af sociale effektinvesteringer udarbejder en business case, hvor indsatsens økonomiske gevinster for kommunen beregnes. Business casen bruges derefter til at kortlægge, hvem der opnår gevinster og dermed har mulighed for at betale for indsatsens resultater. Hvis indsatsen er en succes, er der dermed også skabt en bæredygtigt finansieringsmodel.

Systematisk opfølgning og data Dataindsamling og evaluering er indlejret i sociale effektinvesteringer, og der bliver derfor opbygget viden om, hvad der virker og med hvilken effekt. Samtidig styrkes myndigheders kompetencer indenfor netop disse områder, som kan udbredes til andre dele af organisationen.

Hvem er DSI?

DSI er etableret ved lov af en bred aftalekreds i Folketinget i december 2018 med to formål. DSI skal som social investor foretage sociale investeringer, der skaber livsforbedringer for den enkelte og gevinster for velfærdssamfundet. Samtidig har DSI også til opgave at udvikle og modne nye indsatser, der kan tiltrække offentlige og private investeringer.

DSI har indgået de første 19 investeringer i danske kommuner og regioner, som har vist positive resultater, både når det kommer til effekter for borgerne, økonomisk afkast og vise vejen til en bæredygtig finansiering af indsatser.

Processen i en social effektinvestering

Der er en række trin man skal igennem i forbindelse med udviklingen af en social effektinvestering. DSI leder hele processen og er også ansvarlig for størstedelen af trinnene, men det kræver også ressourcer fra både myndighed og leverandør, da en stor del udarbejdes i fællesskab. Nedenfor er listet de fem overordnede trin, der adskiller en social effektinvestering fra en almindelig velfærdsindsats.

Valg af indsats: Processen starter med, at kommunen - ofte i dialog med DSI - identificerer en konkret samfundsudfordring og en mulig indsats, som forventes at skabe både sociale og økonomiske gevinster. Det kan f.eks. være en forebyggende indsats rettet mod udsatte unge, borgere med psykiske lidelser eller personer langt fra arbejdsmarkedet.

Udarbejdelse af business case: Der udarbejdes en business case, som estimerer, hvilke gevinster indsatsen kan føre til fx færre anbringelser, lavere sundhedsudgifter eller højere beskæftigelse. Business casen kortlægger samtidig, hvem der opnår gevinstene, og hvad deres værdi er.

Valg af betalingsmål: Parterne formulerer konkrete og målbare betalingsmål, som indsatsen skal opnå. Det kan være fx reduktion i ledighed, forbedret trivsel eller færre hospitalsindlæggelser. Målene danner grundlag for en objektiv vurdering af indsatsens effekt.

Fastlæggelse af betalingsmodel: Der indgås en aftale om, hvordan og hvornår kommunen betaler midler tilbage til investoren – og kun hvis betalingsmålene er opfyldt. På den måde er risikoen placeret hos investoren, mens kommunen alene betaler for dokumenteret effekt.

Løbende opfølgning og evaluering: Opfølgning og dataindsamling er en integreret del af modellen. Der følges systematisk op på fremdrift og resultater, så det sikres, at erfaringer og viden opsamles, og at indsatsen justeres løbende, hvis nødvendigt. Evalueringen er også afgørende for at vurdere, om betalingsmålene er opfyldt.

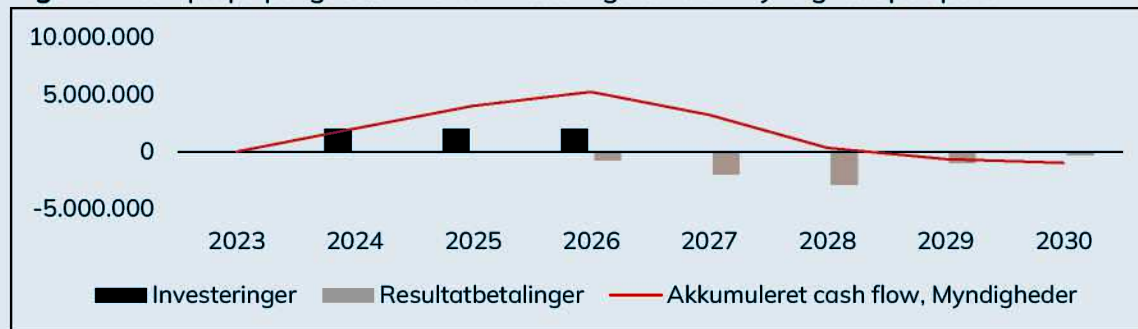
Det økonomiske flow i en social effektinvestering

Investeringen udbetales typisk over en flerårig periode, i takt med at omkostningerne til indsatsen forfalder, mens resultatbetalingerne fra kommunen først begynder, når indsatsen har skabt dokumenterede resultater, som er defineret i starten af investeringen.

Det betyder, at kommunen i de første år modtager finansiering uden at skulle betale noget tilbage. Resultatbetalingerne fordeles derefter over de følgende år og afhænger direkte af, om indsatsen har skabt de ønskede effekter fx færre anbringelser, lavere sundhedsudgifter eller højere grad af selvforsørgelse blandt borgerne. Det er vigtigt at understrege, at tidshorisonten kan variere på tværs af investeringer. Den gennemsnitlige investering i DSI's portefølje varer ca. fem år.

I figur 2 kan man se et eksempel på pengestrømmene i en social effektinvestering. Her falder kommunens indbetalinger fra investor over en treårig periode. Det er også i disse tre år, at udgifterne til indsatsen falder – nettoeffekten for kommunens økonomi er dermed neutral. I eksemplet begynder resultatbetalingerne i 2026 og slutter i 2030, når den sidste måling i investeringen er foretaget. Størrelsen på resultatbetalingerne afhænger af hvor succesfuld indsatsen har været i at skabe de forventede resultater.

Figur 3. Eksempel på pengestrømmene i investering set fra en myndigheds perspektiv

Det behøves ikke være den samme forvaltning som er ansvarlig for indsatsen, der skal betale for alle resultaterne i investeringen. Hvis det i business casen er sandsynliggjort, at en betydelig del af de økonomiske gevinster fx tilfalder social- og beskæftigelsesforvaltningen frem for børne- og ungeforvaltningen, hvor indsatsen er forankret, kan der aftales en fordelingsnøgle mellem de to forvaltninger.

Det er hensigten, at de økonomiske gevinster for kommunen skal overstige tilbagebetalingerne til investor således, at kommunen efterlades med en totalt set bedre økonomi. Der er dog nogle investeringsområder, hvor de økonomiske gevinster kan falde langt ude i fremtiden eller være svære at realisere. Dette kan fx være på børne- og ungeområdet. I sådanne tilfælde kan der ligge en risiko hos kommunen i form af, om business casen materialisere sig på sigt.

En social effektinvestering i Lær for Livet i Københavns Kommune

Ved at organisere indsatsen gennem en social effektinvestering i samarbejde med DSI, bringes flere parter sammen i et forpligtende partnerskab, der kan sprede risikoen på flere aktører, sikre systematisk opfølgning på resultater og skabe en organisatorisk læring omkring investeringstænkning i leverancen af velfærdsydelser.

Investeringen vil bygge på erfaringerne DSI og LFL's to eksisterende investeringer i Aarhus Kommune og Hørsholm Kommune med en volumen på henholdsvis 80 og 16 børn. Selve leverancen af indsatsen bygger på LFL's mangeårig erfaring og flere end 1000 forløb.

DSI og LFL vurderer, at en passende volumen for en investering i Københavns Kommune vil være 20 børn om året i femårig periode og dermed 100 børn i alt. Dette giver en samlet investeringssum på 24.205.000 kr. (2025-priser), da ét LFL forløb koster 242.050 kr. (2025-priser).*

Effekter og samfundsøkonomisk potentiale

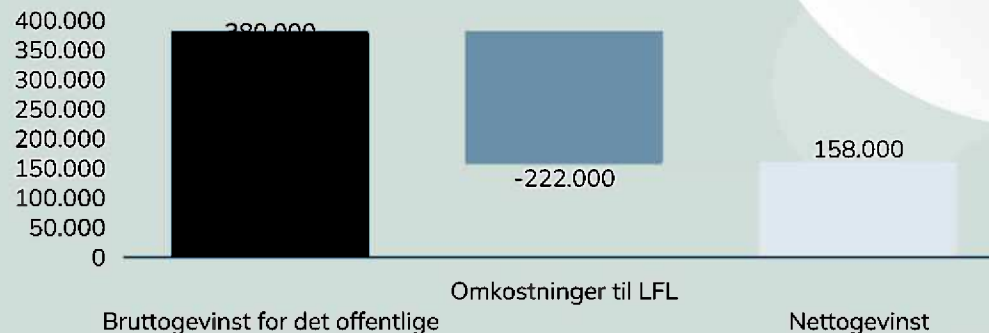
Lær for Livet er som nævnt en veldokumenteret indsats. Effektevalueringen fra Kraka Economics (2023) viser markante forbedringer for anbragte børn og unge, der har deltaget i programmet:

- Andelen der består FSA stiger fra 50 % til 65 %
- Gennemsnitskarakter ved FSA stiger fra 5,0 til 6,2
- Trivsel stiger fra 3,67 til 3,96 (på en skala fra 1–5), selvtillid fra 3,35 til 3,66
- Andelen der påbegynder en ungdomsuddannelse stiger fra 54 % til 73 %
- Der ses også reduktion i kriminalitet, ydelsesforbrug og ophold i botilbud

Kraka har desuden udviklet en *potentialeberegner*, der omregner resultaterne til offentlige besparelser. Her estimeres en samfundsøkonomisk nettogevinst på **158.000 kr. per barn** (2023-priser), efter fradrag af LFL's omkostning på 222.000 kr. Dette er illustreret i figur 3, som vel at mærke uden at indsatsen leveres som en social effektinvestering, og dermed uden en risikopræmie til investorer.

*I den endelige investeringssum vil omkostninger til organisering og ledelse af indsatsen i Københavns Kommune også inkluderes. Dog vil det forventede frafald af børn også skulle regnes med, hvilket vil trække ned. Da de forventes mere eller mindre at udligne hinanden, er ingen af delene regnet endnu.

Figur 3. Samfundsøkonomiske gevinst for ét barns deltagelse i LFL, DKK 2023-priser

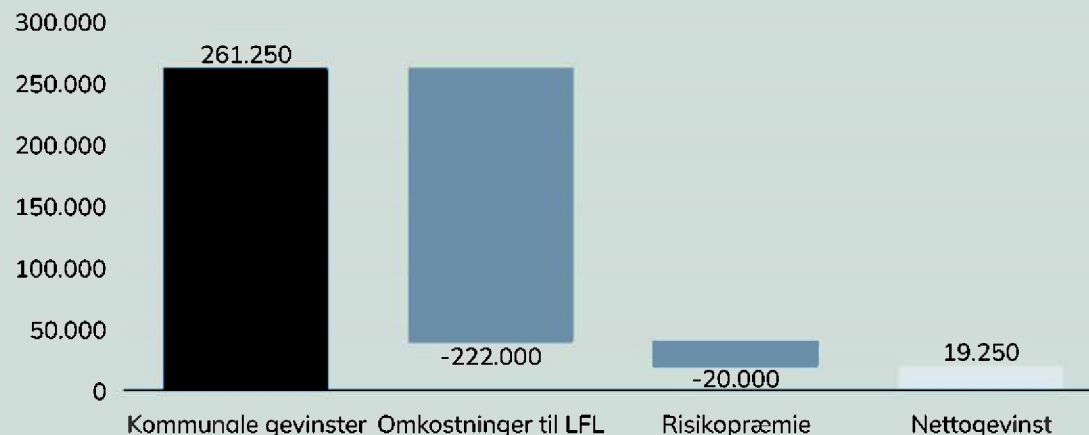

Den kommunale business case

På baggrund af enkle fordelingsantagelser mellem stat og kommune peger analysen på, at Københavns Kommunes egen gevinst er ca. **260.000 kr. per barn**. Indregnes en risikopræmie til investorerne på ca. 20.000 kr. per barn, forventes kommunen stadig at stå tilbage med en nettogevinst på ca. **20.000 kr. per barn**, som illustreret i figur 4 nedenfor.

Ved den foreslåede volumen i investeringen svarer det til en **kommunal nettogevinst på ca. 2 mio. kr. i alt** (2023-priser). Analysen dækker dog kun anbragte børn – og ikke børn med forebyggende foranstaltninger, som også forventes at indgå i målgruppen i en investering i København. Det øger usikkerheden om effekten og taler dermed for inddragelse af eksterne investorer.

Figur 4. Kommunaløkonomisk gevinst for ét barns deltagelse i LFL ved en social effektinvestering, DKK 2023-priser

Flere finansieringskilder

På grund af den relativt høje investeringssum, den stærke tro på effekterne af LFL's og DSI's begrænsede midler, foreslås en flerstrengt finansiering med følgende foreløbige fordeling:

- Københavns Kommune (egenfinansiering): 10-14 mio. kr.
- DSI (investering): 7-12 mio. kr.
- Filantropisk fond (investering): 5-10 mio. kr.

Kommunens egenfinansiering foreslås som grundfinansiering og indgår derfor ikke i investeringen eller den tilhørende betalingsmodel. Afkast vil kun blive beregnet af de midler, der investeres af DSI og den filantropiske fond.

I resten af oplægget regnes der med et eksempel, hvor Københavns Kommune bidrager med 10 mio. kr., og DSI samt fonden dækker de resterende 14.205.000 kr. med en ligelig fordeling (50/50).

Betalingsmodel og resultatopfølgning

Betalingsmodellen fastlægger, hvilke mål der udløser betaling (betalingsmål), beløb per opnået mål, opgørelsestidspunkter og antallet af opgørelser. Modellen er afgørende for det samlede pengestrømme i investeringen.

Valget af betalingsmål er centralt og bør afspejle indsatsens forandringsteori og børnenes progression. Selvom der ofte er sammenhæng mellem mål og kommunale budgetgevinster, vil disse i LFL forventeligt først opstå på længere sigt pga. børnenes alder.

DSI anbefaler en model med tre præcist definerede betalingsmål:

- 1) Aktiv deltagelse i LFL (fx mentorrelation og/eller camp-deltagelse)
- 2) Øget trivsel (målt med valideret, selvrapporteret redskab)
- 3) Gennemførelse af FSA med gennemsnit over 2

Alle mål skal udformes klart og meningsfuldt for alle parter og ikke mindst for børnene. Hvert barn følges i seks år fra indsatsens start – svarende til indsatsens varighed. Første kohorte starter i maj 2026, og sidste i maj 2030. Dermed vil den sidste betaling falde i 2036. For hvert betalingsmål og opgørelsestidspunkt fastsættes en forventet succesrate, som aftales i fællesskab på baggrund af erfaring og tidligere evalueringer. Baseret på disse opgørelsestidspunkter og nogle forsimplede antagelser om modellen illustreres det forventede pengeflow i figur 5.

Figur 5. Investeringens cash flow set fra København Kommunes perspektiv

Figuren viser kun de 14.205.000 kr., som investeres af DSI og den filantropiske fond. Københavns Kommunes betaling til LFL og egenfinansiering indgår ikke i grafen.

I det viste eksempel modtager investorerne samlet 16,5 mio. kr. i tilbagebetaling, svarende til et afkast på 5,6 % (IRR). Det præcise afkast afhænger dog af den endelige model og fastlægges i forhandling. Københavns Kommune og LFL står sammen for opfølgning på betalingsmål og rapportering til styregruppen. Der planlægges årlige opfølgninger samt halvårslige styregruppe-møder i den første periode.

Figur 6 illustrerer kommunens samlede finansieringsbehov i dette forenklede eksempel – vist under forskellige scenarier for målopnåelse. Pointen er, at eksterne investorer ændrer kommunens finansieringsprofil – men også, at dette afhænger af, hvor gode resultater der opnås. Det samme gælder kommunens potentielle gevinster, som vil variere i takt med resultaterne.

Figur 6. Finansieringsbehov for København Kommune ved forskellige scenarier – med og uden investorer

